

હજ્જ અને ઉમરત

ફુરઆન અને સુન્નતના સંદર્ભમાં

અલ્ હમ્દુ લિલ્લાહ, ઉર્દૂ, Roman English અને ગુજરાતીમાં હજ્જ અને ઉમરતના અરકાન, વાજીબાત (ફરજિયાત અરકાન), શરતો, મનાઈઓ, યોગ્ય કાર્યો, મહત્વ, શિખામણો, આદેશો, સમસ્યાઓ અને સમાધાન પર તથા રીત પર આધારિત સરળ પુસ્તક

સંકલન:

અરશદ બશીર ઉમરી મદની (હફ્ઝહુલ્લાહ)
માજી શિક્ષક-મસ્જિદે નબવી, હાજીઓને ગાઈડ કરનાર

મુફરિડીંગ:

ફઝીલતુશ્શૈખ અનીસુર રહમાન અઅઝમી ઉમરી મદની (હફ્ઝહુલ્લાહ)
શિક્ષકોના શિક્ષક, ફકીહ અને મુહદ્દિષ
ફઝીલતુશ્શૈખ તાહા સઈદ ખાલિદ ઉમરી મદની (હફ્ઝહુલ્લાહ)
મુફતી (હજ્જ), હરમ શરીફ મક્કી સઉદી અરબ

ગુજરાતી અનુવાદ :

શૈખ ફાઝલ ઉમરી સાહેબ (નડિયાદ)

لبيك اللهم لبيك لبيك لا شريك لك
لك لبيك إن الحمد والنعمت لك
والملك لا شريك لك

પ્રસ્તાવના

حرف آغاز

અલ્ હમ્દુલિલ્લાહિ વસ્સલાતુ વસ્સલામુ અલા રસૂલિલ્લાહિ વ અલા આલિહિ વ અસ્હાબિહિ અજ-મ-ઇન. અમ્મા બાદ ! હજ્જ, ઇસ્લામના પાંચ અરકાન માંથી એક મહત્વનું રૂક્ન છે, (સૂરહ આલિ ઇમરાન 3: 97, સહીહુલ બુખારી હદીષ નંબર : 8), અલ્લાહ તઆલાએ ફર્જ (જરૂરી) કરેલી ઇબાદતોમાં હજ્જ એક એવી ઇબાદત છે, જેને અદા કરીને બંદો, પોતાને અસ્તિત્વમાં લાવનાર, સર્જન કરનાર, અલ્લાહની ખુશી માટે તન, મન અને ધન લગાવી દે છે, જેથી તેનો પાલનહાર તેનાથી ખુશ અને રાજી થઇ જાય.

કોઇ પણ ઇબાદત કબૂલ થવાની બે શરતો છે, 1) ઇખ્લાસ એટલે કે દરેક કાર્ય અલ્લાહને ખુશ કરવા માટે કરવામાં આવે. 2) તે કાર્ય અને ઇબાદત અલ્લાહના પયગંબરે બતાવેલી રીત પ્રમાણે હોવું જરૂરી છે. આ બન્ને શરતોનું તારણ એ છે કે હાજી શિક્ક, રિયાકારી, બિદઅત અને દરેક પ્રકારની અવજ્ઞાકારીથી બચે અને અલ્લાહ તઆલાના અને તેના પયગંબરના આદેશ પર તાકાત પ્રમાણે અમલ કરી શકે.

અલ્લાહના પયગંબરે કહ્યું " ખુઝુ અઝ્ત્રી મનાસિક-કુમ" (સહીહલ્ જામિઅ : 7882) તમે લોકો મારી પાસેથી હજ્જની રીત શીખી લો, આ પુસ્તિકા આ આદેશ પર જ હાજીઓની સગવડતા માટે તૈયાર કરવામાં આવી છે.

સંપાદનનું કારણ : હજ્જના મૌસમમાં સઉદી અરબની હરમૈન સંસ્થા તરફથી નક્કી કરેલ સ્પષ્ટિકરણના આધારે ,મસ્જિદે નબવીમાં બયાન કરવા અને હાજીઓને સુન્નત પ્રમાણે માર્ગદર્શન આપવા માટેની તક અલ્લાહએ મને આપી, જેની વચ્ચે હાજીઓની પરેશાની અંગે મને જાણકારી મળી તથા હજ્જ અને ઉમરહના આદેશોથી અજાણ લોકોને જોયા, જેથી આ વિષય ઉપર સરળતા માટે પુસ્તિકાનો નિર્ણય પાકો થઈ ગયો. અલ્ હમ્દુ લિલ્લાહ. મહત્વતા : આ પુસ્તક ખરેખર હજ્જ અને ઉમરહના દરેક આદેશો, સમસ્યાઓ, મહત્વતા, સરળ ભાષા, નંબરો, પિયર્સ (ફોટા) દર્શાવતા, તદ્દન સરળ ભાષામાં અને સગવડને ધ્યાનમાં રાખીને તૈયાર કરવામાં આવી છે, જેથી હજ્જ અને ઉમરહ કરવાવાળા માર્ગદર્શન મેળવવા માટે પોતાની સાથે રાખે, જેનાથી દરેક જગ્યાએ ફાયદો ઉઠાવી શકે. આભાર વાણી : આ પુસ્તકને પૂર્ણ કરવા માટે મદદરૂપ દરેક આલિમો, સહાયકો, અને સાથીઓનો આભાર માનો છું, ખાસ

કરીને અનીસર રહમાન આઝમી ઉમરી મદની, શૈખ તાહા સઇદ ખાલિદ ઉમરી મદની અને આસ્ક ઇસ્લામ પીડ્યા (www. Askislampedia.com) ના દરેક સાથીઓ, ખાસ કરીને જનાબ મન્સુર સાહેબ, જનાબ રફીચ સાહેબ, શૈખ અબ્દુલ્લાહ ઉમરી, શૈખ ઉષ્માન ઉમરી, શૈખ નૂરુદ્દીન ઉમરી, શૈખ અબ્દુલ્ વાસિચ ઉમરી (Ph.D), શૈખ મુઇનુદ્દીન ઉમરી, શૈખ અબ્દુર રહમાન ઉમરી મદની, મુહમ્મદ માજીદ ઉમરી, મુહમ્મદ મુજાહીદ ઉમરી, જનાબ અબ્દુલ્લાહ બાજબીર અને તેમના ધરવાળાઓ, અને આ પુસ્તકને રોમન ઇંગ્લીશમાં કરનાર, જનાબ ફહીમ સાહેબ, જનાબ જાવેદ સાહેબ, ડોક્ટર ઝકી રહમાન અને મુહતરમા નસીન ફાતિમા મૌલાના અરશદ બશીર મદનીની પત્નિ, નો આભાર માનુ છું, અને એવી જ રીતે પુસ્તકને video અને Mobile APP બનાવનાર જનાબ નિઝામુદ્દીન, જનાબ અબ્દુર રહમાન, મુશ્તાક અહેમદનો આભાર માનુ છું.

અલ્લાહ તઆલા દરેકને શ્રેષ્ઠ બદલો આપે. આમીન મને આ માટે સક્ષમ બનાવવાવાળા જામિઆ દારૂસ્સલામ ઉમરાબાદ અને જામિઆ ઇસ્લામિયહ મદીનહ મુનવ્વરહના દરેક શિક્ષકો અને જવાબદાર વ્યક્તિઓનો હું ઘણો જ આભાર માનુ છું, અલ્લાહ તઆલા અમારા અને તે દરેકના

મિઝાન ભારે કરી દે. આમીન. દુઆ : છેલ્લે હું દુઆ કરુ છું કે અલ્લાહ તઆલા ઇબાદતના આ મહત્વના રૂક્નમાં સરળતા કરવા માટેની થોડીક મહેનતને કબૂલ કરી, આખિરત માટેનો સામાન બનાવી દે, મારા માતા-પિતા માટે, કુંટુબીજનો માટે, સહાયકો માટે, દુનિયા અને આખિરતમાં છુટકારા માટેનું કારણ બનાવી દે. આમીન

વસ્સલામુઅલયકુમ

હાજીઓને દુઆની અપીલ અરશદ બશીર મદની

પુસ્તક વિશે પ્રમાણભૂત સંસ્થાઓનું પ્રમાણપત્ર

کتاب کے تعلق سے مستند اداروں کے تاثرات

- 1) સઉદી અરબની પ્રખ્યાત ઇસ્લામી સંસ્થા islamHouse.com તરફથી આ પુસ્તકને "સૌથી ઉત્તમ સંકલન" ગણી આજું કહેવામાં આવ્યું છે કે, આ પુસ્તિકામાં શૈખ અરશદ બશીર ઉમરી મદની હફિઝહુલ્લાહ એ હજ અને ઉમરહની મહત્વતા, કાર્યો, આદેશો અને સમસ્યાઓ વગેરેને અત્યંત સરળ સમજૂતી અને ભાષામાં ડોટ, નંબરો અને તસ્વીરોને દર્શાવી શ્રેષ્ઠ મહેનત કરી છે, જેથી હજ કરનારા આ પુસ્તિકાને ગાઇડ રૂપે રાખી, ફાયદો ઉઠાવી શકે છે, મારા મંતવ્ય પ્રમાણે ઉર્દૂ અને ગુજરાતી ભાષામાં હજ અને ઉમરહ માટે ફોટા સાથે સૌથી શ્રેષ્ઠ પુસ્તિકા છે.
- 2) અલ્ હમ્દુલિલ્લાહ પાકિસ્તાનની પ્રખ્યાત સંસ્થા kitabosunnat.com એ પણ આ કિતાબની પુષ્ટિ કરી છે.
- 3) "અલ્ હમ્દુલિલ્લાહ આ કિતાબ ખરેખર ગાઇડ છે".
ફઝિલતુશ શૈખ અનીસુર રહમાન આઝમી ઉમરી મદની હફિઝહુલ્લાહ
- 4) "અલ્ હમ્દુ લિલ્લાહ આ કિતાબ ફાયદાકારક છે".
ફઝિલતુશ શૈખ તાહા સઇદ ખાલિદ ઉમરી મદની હફિઝહુલ્લાહ

મહત્વના ફોન નંબરો

એમ્બ્યુલંસ : 997 હોસ્પિટલ : +9662 5361280, 5380891,
5367398
બચાવ નંબર : 911,112&08 પોલિસ : 999 ટ્રાફિક : 993
ફાયર : 998

નોંધપત્ર

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ASK ISLAM PEDIA
GATEWAY FOR ISLAMIC INFORMATION
Free Online Islamic Encyclopedia

અનુક્રમણિકા

	શીર્ષક	પેજ
1	નં હજ અને ઉમરહ માટે ચેક લિસ્ટ	2
2	હજ અને ઉમરહ માટેના અરકાન, કરવામાં આવતી જરૂરી વસ્તુઓ તથા અયોગ્ય કાર્ય અને તેવી જે રીતે યોગ્ય કાર્યની વિગત	4
3	ઉમરહ કરવાની રીત	9
4	હજ કરવાની રીત	22
5	મદીનહ તૈયિબહનો બરકતી સફર	36
6	ઉમરહ અને હજનો તરીકો અંગ્રેજી રોમન લીપીમાં	55
7	હજ અને ઉમરહ માટેની સંપૂર્ણ દુઆઓ	56
8	અલ્લાહના પવિત્ર નામોનું વર્ણન	60

Free Online Islamic Encyclopedia

ઉમરુ માટેનું ચેક લિસ્ટ

- 1) પાકી અને સફાઇનું ધ્યાન રાખતા શું તમે મિકાત પહોંચીને આ શબ્દો કહેતા (અલ્લાહુમ્મ લલૈક ઉમરતન્) ઉમરુ માટેની નિવ્યત કરી લીધી ?
- 2) તમે એહરામ બાંધી ચુક્યા છો ? આશા છે કે તેના અદબ પર ધ્યાન કર્યું હશે.
- 3) શું તમને તલ્બીયહ યાદ છે ? લલૈક અલ્લાહુમ્મ લલૈક, લલૈક લા શરીક લ-ક લલૈક, ઇન્ન-લ-હમ્દ વન્નિઅમત લ-ક, વલ્ મુલ્ક લા શરીક લ-ક.
- 4) શું તમે મસ્જિદે હરામમાં પ્રવેશ થતાં તેના અદબ અને દુઆઓનું ધ્યાન રાખ્યું ?
- 5) તવાફે કુદૂમ (પ્રથમ તવાફ) શરૂ કરતા પહેલા ઇઝતિબાઅની હાલત અપનાવવાનું ન ભૂલતા.
- 6) શું તમે હજરે અસ્વદને બોસો આપીને અથવા અડીને અથવા ઇશારો કરી તવાફ શરૂ કર્યો હતો ?
- 7) શું તમે જાણો છો કે ર-મ-લ (પ્રથમ ત્રણ ચક્કર ઝડપથી ચાલવું) પુરૂષો માટે છે, સ્ત્રીઓ માટે નથી ?
- 8) શું તમે તવાફ માટેના સાત ચક્કરો પૂરા કરી બે રકઅત નમાઝ પઢી ? (ધ્યાનમાં હોવું જોઇએ કે દરેક ચક્કર માટેની કોઇ અલગ દુઆ સાબિત નથી, હા કોઇ કુરઆનની

તથા સુન્નતથી સાબિત દુઆ અથવા કુરઆન મજુદની તિલાવત કરી શકે છે) આશા છે કે તમે રૂકને યમાની અને હજરે અસ્વદની વચ્ચે દરેક ચક્કર વખતે "રબ્બના આતિના ફીદ્ દુન્યા હસનત-વ-વફી-લ- આબિરતિ હસનત-વ-વફિના અઝાબન્નાર" આ દુઆ પઢી હશે.

- 9) તવાફ (સાત ચક્કર) પછી મકામે ઇબ્રાહીમ અથવા જ્યાં જગ્યા મળે ત્યાં બે રકઅત નમાઝ પઢવાનું ન ભૂલશો.
- 10) શું તમે સફાથી સઇ શરૂ કરતા પહેલા સાત ચક્કર પુરા કર્યા ? અદબ અને દુઆઓ ન ભુલશો, પૂરુષો લીલા કલરની નિશાનીઓ વાળી હદમાં ઝડપથી ચાલવાનું ન ભુલતા.
- 11) સઇ કર્યા પછી પૂરુષોએ બધાજ વાળ કાઢવાના રહેશે જ્યારે કે સ્ત્રીઓને થોડાક વાળ કાઢવાના રહેશે.

ASK ISLAMIC PEDIA
GATEWAY FOR ISLAMIC INFORMATION
Free Online Islamic Encyclopedia

હજ માટેનું ચેક લિસ્ટ

- 1) શું તમે 8 ઝિલ્ હિજ્જહના દિવસે હજ્જ માટેનું એહરામ બાંધી ચૂક્યા હતા? (પોતે રોકાયેલ જગ્યા પરથી અથવા મિકાત થી)
- 2) શું તમે દિલમાં હજ્જ માટેની નિચ્યત કર્યા પછી "અલ્લાહુમ્મ લલ્લૈક હજ્જન્" આ શબ્દો બોલ્યા છો ? તલ્બિયહ સતત પઢતા રહો.
- 3) શું તમે ઝોહરની નમાઝ કસ સાથે મિનામાં પઢી છે ? (તેવી જ રીતે બીજી નમાઝો પણ પોતાના સમયે)
- 4) શું તમે 8 ઝિલ્ હિજ્જહની રાત મિનામાં પસાર કરી છે ?
- 5) યાદ રાખજો ! 9 ઝિલ્ હિજ્જહ સૂરજ ઉગ્યા પછી, તલ્બિયહ, તકબીર અને તહલીલ પઢતા પઢતા મિનાથી અરફાત જવાનું છે.
- 6) યાદ રાખજો ! ઝોહરના સમયે અરફાતના મેદાનમાં હજ્જના ઇમામનો ખુત્બો સાંભળવાનો છે, (શક્ય હોય તો).
- 7) ખુત્બા પછી ઝોહરના સમયે ઝોહર અને અસ જમાઅત સાથે (એક સાથે) અને કસ કરીને પઢવાની છે.
- 8) અરફાના દિવસે વધુમાં વધુ દુઆઓ પઢવી જોઈએ.
- 9) ઝોહર અને અસરની નમાઝ પઢ્યા પછી અરફાતમાં કિબ્લા તરફ મોઢું કરી દુઆઓ માંગવી જોઈએ.

- 10) સૂર્યાસ્ત પછી મગરિબની નમાઝ પઢયા વગર શાંતિથી તલ્બિયહ પઢતા મુઝદલિફહ તરફ જવું જોઈએ.
- 11) મુઝદલિફહમાં મગરિબ અને ઇશાની નમાઝ ભેગી કરી કસર સાથે પઢવાની રહેશે.
- 12) આ રાત મુઝદલિફહમાં આરામ કરતા પસાર કરવી,
- 13) 10 ઝિલ્ હિજ્જહના દિવસે સૂર્યોદય પહેલા શાંતિપૂર્વક તલ્બિયહ પઢતા પઢતા મુઝદલિફહથી મિના તરફ જાઓ.
- 14) સૂર્યોદય પછી જમરએ ઉકબા (મોટા)ને સાત નાના કાંકરીઓ મારવી.
- 15) રમી (કાંકરીઓ માર્યા પછી) કુરબાની કરો.
- 16) કુરબાની પછી હ-લક (માથાના વાળ કાઢવા) અથવા તકસીર (વાળ કટીંગ) કરો અને એહરામની યાદર કાઢી પોતાનો સામાન્ય પોશાક પેહરી ફલાલ થઈ જાઓ.
- 17) મિનાથી મક્કા જઈ તવાફે ઇઝાફા કરો, ઝમઝમ પી લો, સઈ કરો અને મિના પરત આવી જાવ.
- 18) અથ્યામે તશ્રીક (10 તારીખ થી 13 તારીખ સુધીના દિવસોને અથ્યામે તશ્રીક કહેવામાં આવે છે)ની રાત્રિઓ મિનામાં જ પસાર કરવી જોઈએ, ઉપરાંત તે દિવસોમાં સૂર્ય માથા પર આવી ગયા પછી, ત્રણેય જમરાતને નાની કાંકરીઓ મારવી જોઈએ.

- 19) ઝિલ્ હિજ્જહની 12 તારીખે સૂર્યાસ્ત પહેલા મિનાથી નીકળી જાઓ, અથવા ઝિલ્ હિજ્જહની 13 તારીખની રાત મિનામાં પસાર કરી ઝવાલ પછી (સૂરજ માથા પર આવ્યા પછી) રમી કરી મિનાથી નીકળવું જોઈએ.
- 20) મક્કા છોડ્યા પહેલા તવાફે વદાઅ કરવાનું ન ભુલશો.

હજ અને ઉમરહના અરકાન, જરૂરી કાર્યો, જે કાર્યો કરવાની મનાઇ છે તે અને સંભવિત કાર્યો. અરકાન અને વાજિબાતમાં તફાવત નોંધ : રૂક્ન વગર ઉમરહ અથવા હજ્જ સંપૂર્ણ નહીં થાય. નોંધ : જાણી જોઇને અથવા અજાણમાં જરૂરી રૂક્ન છુટી જાય તો દમ (બકરો ઝબેહ કરવાથી) તેની ખોટ પૂરી થઇ જશે, જેને હરમની હદમાં ઝબેહ કરી, મક્કાના લાચારો વચ્ચે વહેંચી દેવામાં આવે, હાજી પોતે તેમાંથી કંઇ પણ ખાઇ શકે નહીં.

ઉમરુના અરકાનો :

- 1) એહરામ બાંધવું, એટલે કે ઉમરહમાં દાખલ થવા માટે હદયપૂર્વક નિવ્યત કરવી.
- 2) બૈતુલ્લાહનો તવાફ (ચક્કર)
- 3) સફા અને મરવહની સઇ કરવી. ઉમરહના વાજિબાત :
 - a. મિકાતથી એહરામ બાંધી શબ્દો વડે નિવ્યત કરવી.

b. બધા જ માથાના વાળ કાપી નાખવા અથવા કટીંગ કરાવવા. નોંધ : કેટલાક આલિમો આનો સમાવેશ અરકાનમાં કરે છે.

હજના અરકાન :

- 1) એહરામ બાંધવું, એટલે કે હજમાં પ્રવેશવા માટે નિયત કરવી.
- 2) 9 ઝિલ્ હિજ્જહના દિવસે ઝવાલ વખતે એટલે કે જ્યારે સૂર્ય માથા પર આવી જાય ત્યાર પછી અરફાતના મેદાનમાં ઊભા રહેવું.
- 3) 10 ઝિલ્ હિજ્જહ પછી તવાફે ઝિયારત કરવી.
- 4) સફા અને મરવહની સઠ ચોકસાઈ પૂર્વક કરવી.

હજ માટેની જરૂરી વસ્તુઓ :

- 1) પોતાના રહેઠાણ અથવા તો મીકાતથી એહરામ બાંધી શબ્દો વડે નિયત કરવી.
- 2) 9 ઝિલ્ હિજ્જહના દિવસે મગરિબ સુધી અરફાતમાં રોકાવવું.
- 3) 10 ઝિલ્ હિજ્જહની રાત મુઝદલિફ્હમાં પસાર કરવી.

- 4) 10 ઝિલ્ હિજ્જહના દિવસે કુરબાની પછી માથાના વાળ કાઢી નાખવા અથવા કપાવવા. નોંધ : કેટલાક આલિમોના કહેવા પ્રમાણે આ અરકાન માંથી છે.
- 5) 10 ઝિલ્ હિજ્જહના દિવસે ફકત મોટા જમરહ અને 11, તથા 12 ઝિલ્ હિજ્જહના દિવસે ત્રણેય જમરાતને કમ જાળવી "અલ્લાહુ અકબર" કહી સાત સાત કાંકરીઓ મારવી, અને 13 ઝિલ્ હિજ્જહની રાત મિનામાં પસાર કરવાવાળો તે દિવસે ત્રણેય જમરાતને કાંકરીઓ મારવી.
- 6) 11 અને 12 ઝિલ્ હિજ્જહની રાત્રિઓ મિનામાં પસાર કરવી અને 13 ઝિલ્ હિજ્જહની રાત પણ મિનામાં પસાર કરી શકો છો.
- 7) તવાફે વદાઅ કરવો.

હજ માટેની શરતો

- 1) ઇસ્લામ : એટલા માટે કે કાફિર હજ્જ કરે તો પણ તેની હજ્જ કબૂલ નહીં થાય.
- 2) બુલુગત (તરુણાવસ્થા) : એટલા માટે કે જે બાળક અથવા બાળકી હજુ તરુણાવસ્થાએ ન પહોંચ્યા હોય, તેમના ઉપર હજ્જ ફર્જ એટલે કે જરૂરી નથી, જો બાળકે આ પહેલા હજ્જ કરી પણ લીધી હોય તો તેનો હજ્જ યોગ્ય છે પરંતુ આ હજ્જ

નફીલ હજ્જ ગણાશે, તરુણાવસ્થાએ પહોંચ્યા પછી તેણે પોતાના પર જરૂરી હજ્જ અદા કરવી પડશે, કારણકે પહેલા કરેલી હજ્જથી હજ્જની જવાબદારી પૂર્ણ થતી નથી.

- 3) બુદ્ધિ (માનસિક સંતુલન) : કારણકે પાગલ વ્યક્તિ નિવ્યત અને બીજા અરકાનથી અળગો છે.
- 4) તાકાત : જેની પાસે બૈતુલ્લાહ સુધી પહોંચવા માટેનો માલ હોય, જો શરીરથી નબળો હોય તો બીજા પાસે પણ હજ્જ કરાવી શકે છે.

નોંધ : સ્ત્રીઓ માટે મહરિમ (જેની સાથે લગ્ન કરવા હરામ છે)નું હોવું ખૂબ જ જરૂરી છે, જો તેનો કોઈ મહરિમ ન હોય તો તેના પર હજ્જ ફર્જ નથી, અને જો કોઈ સ્ત્રી મહરિમ વગર હજ્જ કરે તો હજ્જ તો યોગ્ય ગણાશે, પરંતુ તે ગુનાને પાત્ર બનશે, તૌબા કરે અને માફી માંગે.

અહુરામની સ્થિતિમાં અયોમ્ય કાયાં અને તેનો કફ્ફારો (બદલા)

- 1) માથા અથવા શરીરના કોઈ પણ ભાગ માંથી જાણી જોઈને વાળ ઉખેળવા અથવા કાપવા.
- 2) નખ કાપવા.
- 3) સુગંધ લગાવવી, (અર્થાત યા અથવા શરબતની સુગંધ નહીં, પરંતુ અત્તરની સુગંધ છે)

- 4) પુરૂષનું માથાના ભાગને કોઈ એવી વસ્તુથી ઢાંકવું, જેવી રીતે કે ટોપી, પાઘડી, જેથી માથું ઢંકાઈ જાય.
- 5) પુરૂષની શરીરના ઢાંચા મુજબ બનેલા અથવા સિલાઈ કરાવેલા કપડા પહેરવા, (જેવી રીતે કે સલવાર, શર્ટ, બંડી, કોટ, સ્વેટર, પેન્ટ, લેંઘો વગેરે) જ્યારે કે સ્ત્રીએ હાથના મોજા અથવા નકાબ પહેરવો.

આ પાંચ અયોગ્ય કાર્યો માંથી કોઈ કાર્ય ભૂલથી થઈ જાય, તો તેના માટે કોઈ કફ્ફારો નથી, અને જો જાણી જોઈને આ કાર્યો કરે તો તેના માટે આ કફ્ફારો છે, ત્રણ દિવસ રોઝા રાખવા, અથવા છ લાચારોને ભોજન આપવું અથવા દમ (એટલે કે બકરો ઝબહ કરવો).

- 6) જંગલી જાનવરોનો શિકાર કરવો અથવા શિકાર કરવામાં મદદ કરવી.

શિકાર જેવું ગાય અથવા ઊંટ અથવા બકરી ઝબહ કરવી, તેની કિંમતથી અનાજ ખરીદી એક લાચારને એક મુદ (અંદાજીત અઢી કિલો) અનાજ પ્રમાણે લાચારોને આપવું અથવા તેના બરાબર રોઝા રાખવા.

<p>7) સગાઇ કરવી અથવા કરાવવી, લગ્ન કરવા અથવા કરાવવા</p>	<p>તૌબા અને માફી માંગતા ફરીવાર લગ્ન કરવાના રહે</p>
<p>8) પત્નિ સાથે ચુંબન કરવું</p>	<p>તૌબા અને માફી માંગવી પડશે.</p>
<p>9) પત્નિ સાથે સમાગમ કરવો.</p>	<p>જો આ સમાગમ 10 તારીખે મોટા જમરહને કાંકરીઓ મારતા પહેલા કર્યું હોય તો તેની હજ્જ બાતિલ (વ્યર્થ) થઈ જશે, પરંતુ હજ્જના બીજા બધા કામ પૂરા કરશે, એક ગાય અથવા એક ઊંટ ઝબહ કરી મક્કાના લાચારોમાં વહેંચીએ કરી દેશે, પછી હજ્જની જવાબદારી અચૂક બાકી રહેશે, અને જો સમાગમ 10 તારીખે મોટા જમરહને કાંકરીઓ માર્યા પછી કર્યું હશે, તો તેની હજ્જ તો</p>

	યોગ્ય ગણાશે, પરંતુ તેને દમ આપવું પડશે.
--	--

નોંધ :

જો સ્ત્રીને એહરામની સ્થિતિમાં હૈઝ અથવા નિફાસનું ખૂન આવી જાય, તો તે બૈતુલ્લાહના તવાફ વગર હજ્જ અને ઉમરહના દરેક અરકાન સંપૂર્ણ અદા કરશે.

નોંધ :

એક વાત એ પણ કે હૈઝવાળી સ્ત્રીઓનું મસ્જિદમાં બેસવું અયોગ્ય છે, જ્યારે કે બીજી સચ્ચાઇ શૈખ અલ્બાની રહના કહેવા પ્રમાણે એ છે કે હૈઝવાળી સ્ત્રીઓનું મસ્જિદમાં બેસવું અયોગ્ય હોવું, આ વિશેની દરેક હદીષો ઝઇફ (કમઝોર) છે. એટલા માટે તે મસ્જિદમાં બેસી શકે છે, લેખક બીજી વાતની પૃષ્ઠે ધરાવે છે.

એહરામની સ્થિતિમાં યોગ્ય કાર્યો	હુજ્જ પહેલાના કાર્યો
1. સ્નાન કરવું	1. અકીદાનો સુધારો કરવો, (ધ્યાનમાં રહે શિક્ક અને બિદઅતથી પોતાને બચાવી તૌહીદ અને ઇસ્તિકામત કોઈ પણ સંજોગોમાં ન છૂટે) (સૂરહ લુકમાન આયત નં:13)
2. માથું અને શરીર ખંજવાળવું	2. હજ્જના આદેશો શિખવા
3. પાટા પટ્ટી કરવી, દવાઓ ખાવી	3. ગુનાહોની માફી માંગવી
4. આંખમાં સૂરમો અથવા ડ્રોપ નાખવા.	4. કબૂલ થવાની દુઆ કરવી.
5. હાનિ પહોંચાડનાર જાનવરોને મારવા.	5. લોકોના હક હોય તો તેને આપી દેવા
6. એહરામની ચાદરો બદલવી	6. ઘરવાળાઓને વસિયત કરવી.

7. વીંટી, ચશ્મા, પાકીટ અથવા છત્રી વગેરેનો ઉપયોગ કરવો.	7. સદાચારી લોકો સાથે હજ્જ કરવી.
8. સુગંધ વગરનું તેલ અથવા સાબુનો ઉપયોગ કરવો.	8. નજર અને જબાનની સાચવણી
9. સમુદ્રના જાનવરો નો શિકાર	9. દરેક કાર્ય સુન્નતના મુતાબિક
	10. બંદગીમાં વધુ પડતો સમય પસાર કરવાના ઇરાદે નીકળવું.

હજ અને ઉમરહની મહત્વતા

- 1) ઉમરહ ગુનાહોનો કફારો છે અને હજ્જ મબરૂરનો બદલો ફક્ત જન્મત છે.
- 2) અલ્લાહના માર્ગમાં જેહાદ કરવા પછી મહત્વનું કાર્ય હજ્જ મબરૂર છે.
- 3) હજ્જ કરવાવાળો ગુનાહોથી એવી રીતે પવિત્ર થઈ જાય છે, જાણે કે તાજું જન્મેલું બાળક.

- 4) હજ અને ઉમરહ સતત કરવાથી તંગદસ્તી અને લાચારી ઉપરાંત ગુનાહ ખતમ થઈ જાય છે.
- 5) હજ પાછળના દરેક ગુનાહને નષ્ટ કરે છે.
- 6) હજ અને ઉમરહ કરવાવાળાની દુઆ કબૂલ કરવામાં આવે છે.
- 7) હજ અને ઉમરહ કરવું સ્ત્રી, અશક્ત, વુદ્ધ અને બાળકોનું જેહાદ છે.
- 8) રમઝાનમાં ઉમરહનો સવાબ હજ બરાબર મળે છે.
- 9) હજ અથવા ઉમરહ માટે સફર કરવાવાળો જો મૃત્યુ પામે તો તેના માટે સંપૂર્ણ બદલો લખવામાં આવે છે.

ઉમરહ કુરઆન અને સુન્નતના તરીકા પર

એહરામ : હજનો એક પ્રકાર તમતઉ માટે ઉમરહ કરવો ફરજિયાત છે, એટલા માટે નીચે બતાવેલ રીત પ્રમાણે પહેલા ઉમરહ કરી લો. દરેક ઉમરહ કરવાવાળાએ પહેલા આવું કરવું જોઈએ.

- 1) જરૂરત હોય તો પહેલા વાળ વગેરે કાપી લે, પછી સ્નાન કરે અને શરીર પર ખૂશ્બુ લગાવે.
- 2) એહરામ બાંધવું. એટલે કે પુરૂષો પોતાના શરીરેથી દરેક સીલાઈવાળા કપડા કાઢી (સીલાઈ વગરનું) નીચે પહેરી લે અને ચાદર ઓઢી લે, ઉત્તમ એ જ છે કે એહરામ સફેદ અને

સ્વચ્છ હોય, સ્ત્રી પોતાના સામાન્ય પોશાક માંજ રહે તે જ તેનો એહરામ છે, હા તે સ્ત્રી શણગાર વગેરે ન કરે.

એવી ચપ્પલ જેનાથી ઘૂંટી ન ઢંકાય, પહેરી શકાય.

નોંધ : પ્લેન માં જિદ્દહ જનારા પ્લેનમાં બેસતા પહેલા પણ એહરામ બાંધી શકે છે, પરંતુ મિકાત પહોંચી એહરામની નિવ્યત કરી શબ્દો બોલવા જોઇએ. નોંધ : 2 નિવ્યત ફકત હૃદયના ઇરાદાને કહે છે, નમાઝ અને બીજી ઇબાદતોમાં નિવ્યત હૃદયથી જ કરવામાં આવે છે, પરંતુ ફકત હજ્જ અને ઉમરહમાં જ હૃદયની નિવ્યત સાથે ઝબાનથી પણ નિવ્યત જરૂરી છે.

મિકાત અને નિવ્યત

- 3) મિકાત પહોંચી દિલમાં જ ઉમરહની નિવ્યત કરો અને આ પ્રમાણે બોલો "અલ્લાહુમ્મ લલૈક ઉમરતન્" (હે અલ્લાહ ! હું ઉમરહ માટે હાજર છું)

જો આવું ન કર્યું અને આ બોલ્યા વગર જ આગળ વધી ગયા તો એક ફિદયો આપવો પડશે (એક બકરો ઝબહ કરી મક્કાના લાચારો વચ્ચે આપવાનો રહેશે.)

જો કોઇ બીજા તરફથી ઉમરહ કરી રહ્યા હોય તો નિવ્યતમાં આ પ્રમાણે બોલવું પડશે, "અલ્લાહુમ્મ લલૈક ઉમરતન્"

અન્....." (હે અલ્લાહ ! હું ઉમરહ માટે હાજર છું ફલાણા વ્યક્તિ તરફથી) 'અન્' પછી તે વ્યક્તિનું નામ લો.

જો મક્કા પહોંચવામાં કોઈ પ્રકારની અટકાયત હોય તો હજ અને ઉમરહ માટે જનાર નિવ્યત કરતી વખતે આ પ્રમાણે બોલે. (અલ્લાહુમ્મ મહિલ્લી હય્ષુ હબસ્તની) (હે અલ્લાહ ! તું મને જ્યાં અને કોઈ પણ સમયે રોકી લે, તે જ મારા માટે હજ અને એહરામથી નીકળવા માટેની જગ્યા હશે.) પછી જો મક્કા ન પહોંચી શકે તો તો દમ આપ્યા વગર હલાલ થઈ જાય, એટલે કે એહરામ ખોલી શકે છે, જો આ હજ નફિલ હોય તો તેની કઝા જરૂરી નથી, પરંતુ જો આ હજ ફર્જ હોય, તો તેના માટે હજ કરવું જરૂરી બને છે, ભવિષ્યમાં જ્યારે તેની તાકાત હોય તો.

એહરામ બાંધવા માટે કોઈ ખાસ દુઆ નથી, હા કોઈ નમાઝ પછી એહરામ બાંધી લે તો આ મુસ્તહબ (સારું) છે, કેટલાક આલિમોએ કહ્યું કે ઝુલ્ હલિફહ નામની જગ્યાએ બે રકઅત નમાઝ પઢવું સારું છે, આ એહરામની નમાઝ નથી, પરંતુ તે જગ્યાની ખાસ મહત્વતાના કારણે.

તલ્બિયહ :

- 4) એહરામ બાંધી લીધા પછી ઊંચા અવાજે તલ્બિયહ પઢવું

લબૈક અલ્લાહુમ્મ લબૈક લબૈક લા શરીક લક લબૈક ઇન્નલ્ હમ્દ વન્નિઅમત લક વલ્ મુલ્ક લા શરીક લક.

(હું હાજર છું, એ અલ્લાહ ! હું તારી પાસે હાજર છું, હું હાજર છું, તારો કોઈ ભાગીદાર નથી, દરેક પ્રકારની પ્રશંસા તારા જ માટે છે, અને દરેક નેઅમત તારા જ તરફથી છે, સમગ્ર સૃષ્ટિમાં તારી જ બાદશાહી છે, તું એકલો છે, તારો કોઈ ભાગીદાર નથી.

તલ્બિયહનું મહત્વ :

તલ્બિયહ પઢવું તે હજની નિશાનીઓ માંથી છે, સૌથી ઉત્તમ હજ તે છે, જેમાં તલ્બિયહ વધારે પઢવામાં આવે, તલ્બિયહ પઢનાર જ્યારે તલ્બિયહ કહે છે, તો તેની આસપાસ જમણી અને ડાબી બાજુ ધરતીના કિનારા સુધી દરેક પથ્થર, વૃક્ષ અને કાંકરીઓ સૌ લબૈક કહે છે, જેનું વળતર તલ્બિયહ કહેવાવાળાને મળે છે.

આપ સ.અ.વ. થી તલ્બિયહ માટે આ કૃઆ પણ સાબિત છે.

- 1) લબૈક ઇલાહલ્ હકિફિ (હું હાજર છું, હે સત્ય પૂજ્ય) અને આપ સ.અ.વ.થી તલ્બિયહ પછીના વધારાના શબ્દો પણ સાબિત છે.

- 2) લબૈક ઝલ્ મઆરિજ, લબૈક ઝલ્ ફવાઝિલ (હું હાજર છું, હે ઉચ્ચ અને પ્રભુત્વશાળી હસ્તી)
- 3) લબૈક અલ્લાહુમ્મ લબૈક લબૈક વ સઅદૈક વલ્ ખૈરુ ફી યદૈક લબૈક વર રગબાઉ ઇલૈક, વલ્ અમલુ હું હાજર છું એ અલ્લાહ ! હું હાજર છું, તારા આદેશો મુજબ અનુસરણ કરવા માટે હું હાજર છું, દરેક પ્રકારની ભલાઇ તારા હાથમાં જ છે, હું હાજર છું, અને શોક અને કાર્ય તારા તરફ છે.
- 4) સ્ત્રીઓ માટે પણ યોગ્ય છે તે ઊંચા અવાજે તલ્બિયહ પઢે, (બાજુમાં ઊભી રહેલી સ્ત્રી સાંભળી શકે, તેટલો અવાજ).

મક્કામાં પ્રવેશ

- 5) જેવી જ મક્કાની આબાદી જુઓ, તલ્બિયહ બંધ કરી દો. મક્કામાં દિવસ દરમિયાન અથવા ષનિય્યતુલ્ ઉલ્યા થી પ્રવેશ અને મસ્જિદે હરામમાં બની શૈબહના દરવાજા માંથી પ્રવેશ સુન્નત છે, પરંતુ આ જરૂરી નથી, એટલા માટે પોતે પણ કઠણાઇમાં ન પડશો અને બીજાને પણ કઠણાઇમાં ન નાખશો. મક્કામાં અથવા મસ્જિદે હરામમાં જ્યાંથી પણ સરળતા હોય પ્રવેશ મેળવી શકે છે.

મસ્જિદે હુરામ

- 6) તવાફ પહેલા વઝુ કરો.
7) મસ્જિદે હરામમાં પ્રવેશ કરતી વખતે જમણો પગ મૂકી અને આ દુઆ પઢો:

અઉઝુબિલ્લાહિલ્ અઝીમ, વબિવજહિલ્ કરીમ, અય સુલ્તાનિહિલ્ કદીમ મિનશ્ શયતાનિર્ રજીમ

અર્થ :

(હું પ્રભુત્વશાળી અલ્લાહ, તેની કૃપાળુ હસ્તી અને તેની શક્તિ અને શાનના આધારે ધૃતકારેલા શૈતાનથી શરણ માગુ છું.) બિસ્મિલ્લાહિ વસ્સલામુ અલા રસૂલિલ્લાહિ અલ્લાહુમ્મગ્ ફિરલી ઝુનૂબી વ-ફ-તહલી અબ્વાબ રહમતિક

અર્થ :

(અલ્લાહના નામથી અને પયગંબર ઉપર સલામ પઢતા મસ્જિદમાં દાખલ થાઉં છું, હે અલ્લાહ ! મારા ગુના માફ કરી દે, અને મારા માટે પોતાની કૃપાના દ્વાર ખોલી દે.)

અને નીકળતી વખતે આ દુઆ પઢવી શ્રેયશી:

બિસ્મિલ્લાહિ વસ્સલામુ અલા રસૂલિલ્લાહિ અલ્લાહુમ્મગ્
ફિરલી ઝુનૂબી વ-ફ-તહલી અબ્વાબ ફ-ઝ-લિક
(અલ્લાહના નામથી અને પયગંબર ઉપર સલામ પઢતા
મસ્જિદમાં દાખલ થાઉં છું, હે અલ્લાહ ! મારા ગુના માફ કરી
દે, અને મારા માટે પોતાની મહેરબાનીના દ્વાર ખોલી દે.)

તવાફ :

તવાફમાં આ વાતનું ધ્યાન રાખવું જોઈએ કે તમારાથી બીજા
કોઈને તકલીફ ન પહોંચે, ખાસ કરીને હજરે અસ્વદને બોસો
આપતા અથવા હાથ લગાવતા.

તવાફ શરૂ કરતા પહેલા, ખભા તરફ ચાદરનો ભાગ,
જમણા ખભાની નીચેથી કાઢી, ડાબા ખભે નાખી દે,
(ઇઝતિબાઅની સ્થિતિમાં આવી જાય, જે દ્રશ્યમાં
બતાવવામાં આવ્યું છે.)

હજરે અસ્વદને (જમણા હાથ વડે) સ્પર્શ કરી અથવા
ઇશારાથી (ઇસ્તિલામ કરી) તવાફ શરૂ કરો.

કઅબતુલ્લાહને જોઈ તવાફ કરવો અને દુઆ કરતા જવું
બન્ને યોગ્ય છે.

હજરે અસ્વદ

નોંધ:

હજરે અસ્વદને સ્પર્શ કરવું અને જો શક્ય હોય તો તેના પર કપાળ પણ રાખવું યોગ્ય છે, અને જો શક્ય ન હોય તો હાથ અથવા લાકડી વડે સ્પર્શ કરવું અને જે વસ્તુ વડે સ્પર્શ કરો તેને બોસો આપવો પણ યોગ્ય છે, હા જો ભીડના કારણે સ્પર્શવાનું શક્ય ન હોય તો ફક્ત ઇશારો કરવો પણ યોગ્ય છે, પરંતુ ઇશારો કરી પોતાના હાથને ચૂમવું યોગ્ય નથી. અને ઇશારો કરતી વખતે નમાઝમાં રફૂલ્ યદૈનની જેમ બન્ને હાથ ઊંચા ન કરે, પરંતુ ફક્ત જમણા હાથ વડે હજરે અસ્વદને ઇશારો કરી દે.

નોંધ:

કઅબાને જોતાં જ હાથ ઉઠાવવો અને દુઆ કરવી જોઈએ અને આ દુઆ સહાબાઓથી સાબિત છે.
(અલ્લાહુમ્મ અન્તસ્સલામ વ મિન્કસ્સલામ. ફહયિના રબ્બના બિસ્સલામ)
(હે અલ્લાહ ! તુ સંપૂર્ણ સલામતીવાળો છે, અને તારા તરફથી જ સલામતી છે, તો હે મારા પાલનહાર ! શરીર અને રૂહની સલામતી સાથે અમને જીવવાની તૌફીક આપ.)

8) હજરે અસ્વદને ચુમતી વખતે અથવા ઇશારો કરતી વખતે અલ્લાહુ અકબર (અથવા) બિસ્મિલ્લાહિ અલ્લાહુ અકબર કહેવું . હજરે અસ્વદનુ મહત્વ : હજરે અસ્વદ અને રુકને યમાનીને સ્પર્શ કરવાથી પાપો નષ્ટ થઇ જાય છે. કયામતના દિવસે અલ્લાહ તઆલા હજરે અસ્વદને લાવશે, તેની બે આંખો હશે, જેનાથી તે જોઇ રહ્યો હશે, અને ઝબાન હશે, જેનાથી તે વાતો કરી રહ્યો હશે, અને તે વ્યક્તિ વિશે સાક્ષી આપશે, જેણે તેને સત્ય સાથે સલામ કર્યું હશે.

હજરે અસ્વદ જન્નતથી ઉતારવામાં આવ્યો છે, તે બરફ કરતાં પણ વધુ સફેદ હતો, પરંતુ આદમના સંતાનોના કારણે તે કાળો થઇ ગયો.

રુકને યમાની

- 9) રુકને યમાનીને ફક્ત સ્પર્શ કરો, ચુંબન ન કરો, હા તેને સ્પર્શ કરવું શક્ય ન હોય તો ઇશારો કર્યા વગર જ આગળ વધો.
- 10) રુકને યમાની અને હજરે અસ્વદની વચ્ચે આ દુઆ પઢવી. રબ્બના આતિના ફીદ્ દુનિયા હસ-નતં વ- વફીલ્ આબિરતિ હસ-નતં વ-વકિના અઝાબન્ નાર. (હે અમારા પાલનહાર ! અમને આ દુનિયામાં ભલાઇ આપ, અને આખેરત માં પણ ભલાઇ આપ, અને જહન્નમની આગથી બચાવી લે.

ત્યાર પછી અધુરા તવાફમાં જે કંઈ પણ કુરઆન અથવા સહીહ હદીષથી સાબિત દુઆઓ યાદ હોય તે પઢવી સુન્નત છે.

નોંધ: તવાફ માટે કોઈ ખાસ દુઆ નથી. તવાફ કરતી વખતે વાતચીત કરી શકાય, પરંતુ કારણ વગર વાતચીત કરવાથી બચો, ઇબાદત કરવામાં ધ્યાન રાખો.

જો સ્ત્રી હૈજની સ્થિતિમાં હોય તો તવાફ ન કરે, પરંતુ મસ્જિદમાં બેસી શકે છે.

નોંધ: એક વાતના આધારે હૈજવાળી સ્ત્રીઓએ મસ્જિદમાં ન બેસવું જોઈએ, જ્યારે કે ઇમામ અલ્બાની રહ. ની શોધ પ્રમાણે હૈજવાળી સ્ત્રીઓ માટે મસ્જિદમાં ન બેસવા અંગેની દરેક હદીષો અયોગ્ય છે, જેથી તેણીઓ મસ્જિદમાં બેસી શકે છે. અમે ઇમામ અલ્બાનીની વાતને માન્ય રાખીએ છીએ.

એક લાખનો સવાબ મસ્જિદે હરામ માટે ખાસ છે, મક્કાની દરેક મસ્જિદ માટે આ મહત્વ સમજવા બાબતે બચવું જોઈએ.

- 11) પુરૂષોએ તવાફે કુદુમ કરતી વખતે પ્રથમ ત્રણ ચક્કર ઝડપથી (રમ્લ) ચાલવું જોઈએ, અને બાકીના ચાર

ચક્કરોમાં સામાન્ય ચાલવું, સ્ત્રીઓએ ઝડપથી ન ચાલવું જોઈએ.

12) કાબાના દ્વાર અને હજરે અસ્વદની વચ્ચેના ભાગને મુલતઝમ કહેવામાં આવે છે, અહીંયા પોતાના ચહેરો, બન્ને હાથ અને છાતીને કાબાના આ ભાગને લગાવી ખૂબ જ ધ્યાન ધરી દુઆ માંગવી આપ સ.અ.વ. અને સહાબા રઝી, થી સાબિત છે.

13) આવી જ રીતે કાબાના સાત ચક્કર પૂરા કરો.

તવાફ કરતી વખતે જો શક્ય હોય તો હજરે અસ્વદને ઇસ્તિલામ કરવું જોઈએ અથવા ફક્ત ઇશારો કરી પસાર થઈ જાવ.

મકામે ઇબ્રાહીમ

14) સાત ચક્કર પૂરા કર્યા પછી,

(વત્તખિઝુ મિમ્ મકામિ ઇબ્રાહીમ મુસલ્લા)

અને તમે ઇબ્રાહીમની જગ્યાને નમાઝ પઢવા માટેની જગ્યા બનાવો) પઢતા પઢતા ઇબ્રાહીમની જગ્યાએ આવો, અને ત્યાં અથવા જ્યાં પણ જગ્યા મળે, ત્યાં બે રકઅત નમાઝ પઢવી જોઈએ.

પ્રથમ રકઅતમાં કુલ્ યા અવ્યુહલ્ કાફિરુન અને બીજી રકઅતમાં કુલ્ હુવલ્લાહુ અહદ પઢવું જોઈએ. (આ સિવાય બીજી કોઈ પણ સૂરહ અથવા આયત પણ પઢી શકાય)

મુમુમ

- 15) નમાઝ પછી ઝમઝમનું પાણી (તે જ જગ્યાએ) પીવું જોઈએ અને થોડુંક માથા ઉપર પણ રેડવું જોઈએ, બેસીને પીવું પણ યોગ્ય છે.
- 16) ઝમઝમ પીધા પછી ફરી હજરે અસ્વદને ઇસ્તિલામ કરવું અને સઘ માટે સફા પર્વત ઉપર જવું જોઈએ.

સુઈ

- 17) સફા પર્વત ઉપર ચઢતા ચઢતા આ દુઆ પઢવી જોઈએ,
ઇન્ન-સ્સફા વલ્ મર-વ-ત મિન્ શઆઈરિલ્લાહ, ફમન્ હજ્જલ્ બયત અવિઅ ત-મર ફલા જુનાહ અલય-હિ અય્ યત્ત-વ્વફ બિહિમા વ-મન્ ત-તવ્વઅ ખ-યરન્ ફઇન્ન-લ્લાહ શાકિરુન્ અલીમ

(યાદ રાખો ! સફા અને મરવહ અલ્લાહ તઆલાની નિશાનીઓ માંથી બે નિશાનીઓ છે, તો જે કોઈ કાબાનો હજ્જ અથવા ઉમરહ કરે તો તેના માટે તે બન્ને નો તવાફ કરવામાં

કોઇ ગુનો નથી, અને જેણે વધારે નેકી કરી તો અલ્લાહ કદર કરવાવાળો અને ખૂબ જ જાણનાર છે.

ત્યાર પછી આ શબ્દો કહેવા જોઇએ, અબ્દુ બિમા બ-દ-અલ્લાહુ બિહિ (હું તેનાથી જ શરૂ કરું છું જેને અલ્લાહએ શરૂ કર્યું છે.)

- 18) સફા પર્વત ઉપર ચઢ્યા પછી કિબ્લા તરફ જોઇ ત્રણ વખત અલ્લાહુ અકબર કહો, ત્યાર પછી ત્રણ વખત આ દુઆ પઢવી જોઇએ,
- લા-ઇલાહ ઇલ્લ-લ્લાહુ વહદહુ લા શરિક લહુ લહુલ્ મુલ્કુ વ લહુલ્ હમ્દુ યુહિ વ યુમિતુ વહુવ અલા કુલ્લિ શય-ઇન્ કદીર, લા ઇલાહ ઇલ્લ-લ્લાહુ વહદહુ અન્જઝ વ-અદહુ વ ન-સર અબ્દહુ વ હ-ઝમલ્ અહઝાબ વ-હદહુ. (અલ્લાહ સિવાય કોઇ સાચો પૂજ્ય નથી, તે એકલો જ છે, તેનો કોઇ ભાગીદાર નથી, બાદશાહી તેની જ છે, દરેક પ્રકારની પ્રશંસા તેના માટે જ છે, તે દરેક વસ્તુ પર શક્તિ ધરાવે છે, તેના સિવાય કોઇ સાચો પૂજ્ય નથી, તે એકલો જ છે, તે એકલી હસ્તીએ આપેલું વચન પુરું કર્યું, તેને માનનારા બંદા (મુહમ્મદ સ.અ.વ.)ની મદદ કરી, અને તેના દીનનો વિરોધ કરનારા લોકોને તેણે પોતે જ હાર આપી.)

અને વચ્ચે ખૂબ જ દુઆઓ કરવી જોઈએ.

- 19) સફાથી સઈની શરૂઆત કરી મરવહ પર્વત પર જવું જોઈએ, અને ઉપર આપેલા 18 નંબરના અમલને દોહરાવો.
- 20) પુરૂષ લીલી નિશાનીએ ઝડપથી ચાલે, (સ્ત્રીઓ નહી)
- 21) સફાથી મરવહ સુધી એક ચક્કર ગણી એવી જ રીતે સાત ચક્કર પૂરા કરો.

નોંધ : એવી જ રીતે મરવહથી સફા બીજો ચક્કર ગણાશે, સાતમો ચક્કર મરવહ ઉપર પૂર્ણ થશે.

- 22) સઈ કરતી વખતે જે કંઈ પણ કુરઆનની દુઆઓ અથવા હદીષની સહીહ દુઆઓ યાદ હોય તેને પઢવી જોઈએ, અથવા કોઈ સાચી દુઆઓની કિતાબમાં જોઈને પઢવી જોઈએ.

સઈ માટે વખુ જરૂરી નથી.

સઈ કરતી વખતે કેટલાક સહાબાઓથી આ દુઆ સાબિત છે.

રબ્બિગ્! ફિર વ-ર-હમ્ ઇન્ન-ક અન્ત-લ્ અ-અઝ્ઝુ-લ્ અ-કરમુ (મારા પાલનહાર ! મને માફ કર અને મારા પર દયા કર, કારણકે તું સૌથી વધારે પ્રતિષ્ઠિત અને ઇઝ્ઝતવાળો છે.)

તવાફ-સઇ કરતી વખતે જોવામાં આવ્યું છે કે લોકો કેમેરાથી ફોટા પાડે છે, યાદ રાખો ! યાદગાર ફોટા પાડવા અયોગ્ય છે, અને હરમનું અપમાન છે.

તવાફ અથવા સઇ કરતી વખતે જો ફર્જ નમાઝ શરૂ થઇ જાય તો તવાફ અને સઇ છોડી નમાઝમાં જોડાઇ જવું જોઇએ, નમાઝ પઢ્યા પછી બાકીના તવાફ અને સઇ પૂરા કરવા જોઇએ.

હુલક અને તકવીર

- 23) સઇ કર્યા પછી પુરૂષોએ માથાના વાળ કપાવવા અથવા સંપૂર્ણ બધાજ વાળ કાઢી દેવા જોઇએ, અને સ્ત્રીઓએ એક બોરખા જેટલા વાળ કાપવા જોઇએ.

ઉમરહ અને હજજ કરવાવાળા એકબીજાના વાળ કાઢી શકે છે, એવી જ રીતે સ્ત્રીઓ એકબીજાના વાળ (એક બોરખા જેટલા) કાપી શકે છે, ઇચ્છે તો મરવહ પર્વત ઉપર અથવા ઘરે આવીને.

સ્ત્રીઓ એ વાતનું ધ્યાન રાખે કે કોઇ ના મહરિમ (જેમની સાથે શાદી કરવું હલાલ હોય) તેમના વાળ ન કાપે, ઘરવાળાઓ જ કાપે અથવા પોતે પણ કાપી શકે છે.

- 24) ત્યાર પછી એહરામની ચાદર ઉતારી સમાન્ય કપડા પહેરી લે.

ઇન્ શાઅ અલ્લાહ આવી રીતે ઉમરહ કુરઆન અને સુન્નત પ્રમાણે પૂર્ણ થયો.

હજ્જ, કુરઆન અને સુન્નત પ્રમાણે

હજ્જના ત્રણ પ્રકાર છે.

- 1) હજ્જ તમતુઉ
- 2) હજ્જ કિરાન
- 3) હજ્જ ઇફરાદ

નોંધ: સામાન્ય રીતે હિન્દુસ્તાનના હાજી લોકો હજ્જે તમતુઉ કરે છે, એટલા માટે આ કિતાબમાં હજ્જે તમતુઉના આદેશોનું વર્ણન કરવામાં આવે છે.

સ્થળો	અંતર
જિદ્દહ એરપોર્ટથી મક્કા સુધી	80 કિલો મીટર
મક્કાથી મિના સુધી	8 કિલો મીટર
મિનાથી અરફાત સુધી	16 કિલો મીટર (ચાલતા 4 થી પાંચ કલાક થાય છે)
અરફાતથી મુઝદલિફા સુધી	9 કિલો મીટર (ચાલતા 3 કલાક થાય છે)
મુઝદલિફાથી મિના સુધી	7 કિલો મીટર (ચાલતા 2 કલાક જોઇએ)

મક્કાથી મદીનહ સુધી	450 કિલો મીટર
--------------------	---------------

હજ્જે તમત્તુઉ માટે ઉમરહ કરવો ફરજિયાત છે, એટલા માટે જે રીતે ઉમરહની રીત આગળ દર્શાવવામાં આવી છે તે પ્રમાણે ઉમરહ કર્યા પછી એહરામ ખોલી કાઢે.

હજ્જે તમત્તુઉની રીત નીચે પ્રમાણે છે.

હજ્જ માટેની નિવ્યત

- 1) 8 ઝિલ્ હિજ્જહ (તરવીહનો દિવસ)ના દિવસે મક્કામાં જ્યાં રોકાણ હોય ત્યાંથી હજ્જ માટે એહરામ બાંધો.
- 2) એહરામ બાંધતા પહેલા ગુસ્લ કરો અને પોતાના શરીર ઉપર ખૂશ્બુ લગાવો.

નોંધ: એહરામના કપડા ઉપર ખૂશ્બુ ન લગાવો, સ્ત્રીઓએ કપડાં ઉપર અને શરીર ઉપર ખૂશ્બુ લગાવવી ન જોઈએ.

- 3) ત્યાર પછી હજ્જની નિવ્યત કરતા આ શબ્દો કહેવા જોઈએ. (અલ્લાહુમ્મ લબૈક હજ્જા) હે અલ્લાહ ! હું હજ્જ કરવા માટે હાજર છું .
- 4) ઊંચા અવાજે તલ્બીયહ પઢો.
લબૈક અલ્લાહુમ્મ લબૈક લબૈક લા શરીક લક લબૈક ઇન્નલ્ હમ્દ વન્નિઅમત લક વલ્ મુલ્કુ લા શરીક લક.

(હું હાજર છું, એ અલ્લાહ ! હું તારી પાસે હાજર છું, હું હાજર છું, તારો કોઈ ભાગીદાર નથી, દરેક પ્રકારની પ્રશંસા તારા જ માટે છે, અને દરેક નેઅમત તારા જ તરફથી છે, સમગ્ર સૃષ્ટિમાં તારી જ બાદશાહી છે, તું એકલો છે, તારો કોઈ ભાગીદાર નથી.)

5) એકવાર આ શબ્દો પઢવા જોઈએ.

(અલ્લાહુમ્મ હજ્જતુન્ લા રિયાઅ ફીહા વ-લા સુમ્અ-ત)
હે અલ્લાહ ! હજ્જનો હેતુ ન તો દેખાડો છે અને ન તો નામ કમવવું)

મિના

6) ત્યાર પછી મિના પહોંચી ઝોહરની નમાઝ પઢો. બધી જ નમાઝો પોતાના સમયે કસ (એટલે કે ચાર રકઅતવાળી નમાઝોને બે રકઅત) પઢવી જોઈએ.

7) 9 ઝિલ્ હિજ્જહ (અરફના દિવસે)ના દિવસે સૂર્ય નીકળ્યા પછી તકબીર (અલ્લાહુ અકબર) અને તહલીલ (લા ઇલાહ ઇલ્લલ્લાહ) અને તલબીયહ પઢતા પઢતા મિનાથી અરફાત જવા માટે નીકળો.

મહુવ્વા: અરફના દિવસ સિવાય બીજો કોઈ દિવસ એવો નથી જેમાં બંદાઓને જહન્નમથી મુક્તિ અપાતી હોય. અને અલ્લાહ તઆલા નજીક આવે છે અને તે હાજીઓનું વર્ણન

ફરિશ્તાઓ સમક્ષ સન્માન રૂપે કરે છે અને પૂછે છે કે જણાવો ! આ લોકો અહીંયા કેમ આવ્યા છે? નિ:શંક અલ્લાહ તઆલા આકાશોવાળાઓ સામે સન્માનનીય અંદાજમાં વર્ણન કરતાં કહે છે, જુઓ ! મારા બંદાઓ આવ્યા છે.

8) હાજીઓ માટે અરફાતના દિવસે રોઝો રાખવો યોગ્ય છે, કારણકે અલ્બાની રહ્યે, આ દિવસે હાજીઓ માટે રોઝો હરામ છે, "આ હદીષને ઝહફ એટલે કે અયોગ્ય ગણી છે, પરંતુ યોગ્ય વાત એ છે કે રોઝો ન રાખવો જોઈએ, અલ્બાની રહ્યે કહ્યું કે રોઝો ન રાખવાથી જ હાજી લોકો અરફાતના દિવસની ઇબાદતો સારી રીતે કરી શકશે, અને સહીહ મુસ્લિમમાં રોઝો ન રાખવા બાબતે એક પાઠ લખવામાં આવ્યો છે કે અરફાતના દિવસે હાજીઓ માટે રોઝો ન રાખવો વધારે ઉત્તમ છે.

9) અરફાતના મેદાનમાં પ્રવેશતા પહેલા શક્ય હોય તો નિમરહ નામની વાદીમાં કિયામ કરવો જોઈએ, ત્યાર પછી ઝોહરના સમયે અરફાતના મેદાનમાં હજ્જના ઇમામનો ખુલ્લો સાંભળે, ત્યાર પછી ઝોહર અને અસની નમાઝ એક અઝાન અને બે ઇકામત સાથે જમાઅત કરી કસ (બે-બે રકઅત) પઢવી જોઈએ, નિમરહ નામની વાદીમાં રોકાવવું અને મસ્જિદે નિમરહમાં રોકાવવું યોગ્ય ન હોય તો પોતાના

તંબુમાં ઝોહરના સમયે ઝોહર અને અસ, બન્ને નમાઝો એક અઝાન અને બે ઇકામત સાથે જમાઅત કરી બે-બે રકઅતો પઢવી જોઇએ.

- 10) ઝોહર અને અસની નમાઝ પઢ્યા પછી અરફાતમાં પ્રવેશ કરવો અને જબ્લે અરફહ (જબ્લે રહમત)ની બાજુમાં (અથવા જ્યાં પણ જગ્યા મળે ત્યાં) રોકાવવું કિબ્લા તરફ જોઇ, હાથ ઊંચા કરી કુરઆન અથવા સુન્નતથી સાબિત દુઆ માંગવી અને વચ્ચે વચ્ચે તકબીર, તહલીલ અને તલ્બીયહ પણ પઢવું જોઇએ.

આ દિવસે આ દુઆ પઢવી જોઇએ, કારણકે આ દુઆ પાછલા પયગંબરો તેમજ આપ સ.અ.વ.ની સુન્નત છે. (લા-ઇલાહ ઇલ્લાલાહુ વહદહુ લા-શરીક લહુ, લહુલ્ મુલ્કુ વ લહુલ્ હમ્દુ વ-હુવ અલા કુલ્લિ શયઇન્ કદીર)

અલ્લાહ સિવાય કોઇ બંદગીને લાયક નથી, તે એકલો જ છે, તેનો કોઇ ભાગીદાર નથી, આ સૃષ્ટિની બાદશાહી તેના માટે જ છે, દરેક પ્રકારની પ્રશંસા તેના માટે જ છે, અને તે દરેક વસ્તુ પર શક્તિ ધરાવે છે.

અને આ દુઆ પણ સાબિત છે:

ઇન્ન-મલ્ ખ-ય-રુ ખ-ય-રુલ્ આબિરતિ

નિ:શંક સાચી ભલાઇ તો આબિરતની જ ભલાઇ છે.

હા, મોડા આવનાર જો દસ તારીખ પહેલા અરફાતના મેદાનમાં પહોંચી જાય તો તેમની આ પ્રક્રિયા ચાલી જશે. નિમરહ નામની મસ્જિદમાં ઇમામ સાથે નમાઝ ન મળે તો એકલા અથવા જમાઅત બનાવીને પણ નમાઝ પઢી શકાય છે.

8 ઝિલ્ હિજ્જહ અથવા 9 ઝિલ્ હિજ્જહ ની વચ્ચેની રાતમાં મિનામાં રોકાવવું ફરજિયાત નથી, પરંતુ સુન્નત છે, હા આ વસ્તુને સામાન્ય પણ ન સમજશો.

મુઝદલિફહુ

11) સૂર્યાસ્ત પછી મગરિબની નમાઝ પઢ્યા વગર જ શાંતિપૂર્વક તલ્બિયહ કહેતા કહેતા મુઝદલિફહુ તરફ ચાલો. અરફહ માંથી નીકળ્યા પછી વઝુ કરી નીકળવું સારું રહેશે, કારણકે મુઝદલિફહુ મધ્ય રાત (12 વાગ્યા) સુધી પણ ન પહોંચી શકો તો રસ્તામાં જ મગરિબ અને ઇશાની નમાઝ પઢી શકો.

12) મુઝદલિફહુ પહોંચી મગરિબ અને ઇશાની નમાઝ એક અઝાન અને બે ઇકામત સાથે કસ કરી ભેગી પઢો.

13) રાત આરામ કરતા પસાર કરો અને 10 ઝિલ્ હિજ્જહની ફજરની નમાઝ, સમય કરતા થોડાક પહેલા (એટલે કે ફજરનો સમય શરૂ થતા પહેલા જ) પઢવી જોઈએ.

14) ફજરની નમાઝ જમાઅત સાથે પઢયા પછી મશઅરુલ હરામ પર્વતની બાજુમાં (અથવા જ્યાં જગ્યા મળે ત્યાં) કિબ્લા તરફ મોઢું કરી, હાથ ઊંચા કરી સૂર્યોદય પહેલા, પ્રકાશ સારી રીતે ફેલાઈ જાય ત્યાં સુધી તકબીર અને તહલીલ પઢવી, તૌબા અને માફી માંગવી અને દુઆઓ માંગવી જોઈએ.

15) 15. સૂર્યોદય પહેલા શાંતિપૂર્વક તલ્બીયહ કહેતા મિના તરફ જવું અને રસ્તામાં મુહસ્સર નામની વાદી માંથી ઝડપથી પસાર થવું જોઈએ. નબળા લોકો અથવા વૃદ્ધ લોકો અથવા વિકલાંગ લોકો માટે મધ્ય રાત્રિએ મુઝદલિફ્હથી મિના તરફ નીકળવું યોગ્ય ગણાશે, પરંતુ કાંકરીઓ સૂર્યોદય પછી જ મારવામાં આવે, (અલબાની રહ.)

એક વાત મુજબ સૂર્યોદય પહેલા પણ કાંકરીઓ મારવી યોગ્ય છે, અસ્મા રઝી. ના અમલના કારણે.

નોંધ : આવી સમસ્યાઓમાં બચવું ઉત્તમ છે, વિવાદ માંથી બહાર આવવાનો માર્ગ એ છે કે સૂર્યોદય પછી જ કાંકરીઓ મારવામાં આવે.

મિના

16) 10 ઝિલ્ હિજ્જહના દિવસે મુઝદલિફ્હથી મિના પહોંચો, મુઝદલિફ્હથી આવતી વખતે પોતાની પાસે કાંકરીઓ

લઇલો અથવા મિનાના મેદાન માંથી પણ લઇ શકાશે, જેનો માપ ચણાના દાણા કરતા સહેજ મોટો હોવો જોઇએ.

નોંધ : કાંકરીઓને ધોવી બિદઅત છે.

મજબુર વ્યક્તિ કાંકરીઓ મારવા માટે બીજાને નાયબ બનાવી શકે છે.

10 ઝિલ્ હિજ્જહના દિવસે આ ચાર કાર્યો કરવાના રહેશે,

1. રમી
2. કુરબાની
3. હલક અથવા તકસીર
4. તવાફે ઇફાઝા અથવા સઇ.

17) 1) રમી : સૂર્યોદય પછી જમરહ તરફ મોઢું કરી મિના, જમણા હાથ તરફ મક્કા રહે તેમ, ડાબી બાજુ ઊભા રહો. (મુસ્લિમ) મોટા જમરહને એક એક કરી સાત કાંકરીઓ 'અલ્લાહુ અકબર' કહી મારો, અને ત્યાર પછી તલ્બીયહ બંધ કરી દો, અને સૂર્યોદય પહેલા કાંકરીઓ મારવી યોગ્ય નથી, (તિરમિઝી) હા, ઝવાલના સમયથી રાત સુધી કાંકરીઓ મારી શકાશે.

જમરાતને ફક્ત કાંકરીઓ મારો, બીજી બધી વસ્તુઓ ફેંકીને મારવું યોગ્ય નથી, નજીક જઇ મારો, કાંકરીઓ ફૂવામાં જવી તે પૂરતું છે, ફૂવાના થાંભલાને વાગવી જરૂરી નથી.

18) 2) કુરબાની : જમરહ ઉકબા માટેની રમી (કાંકરીઓ મારવી) પછી કુરબાની કરવી જોઈએ, અને શક્ય હોય તો તેમાંથી થોડુક રાંધી, ખાઓ, આ માસમાં ગરીબોનું જરૂર ધ્યાન રાખો. તેમાંથી ખાઓ અને કિનાઅત કરનાર (ન માંગનાર) અને માંગનાર બન્નેને ખવડાવો, ઊંટ અને ગાયમાં સાત લોકો ભાગીદાર બની શકે છે, હ-ઘ ના જાનવરની તાકાત ન હોય તો હજ્જના દિવસોમાં ત્રણ રોઝા અને ઘરે આવી ગયા પછી સાત રોઝા રાખો.

હ-ઘ માટે અર્-રાજહી બેંક અથવા સરકારે માન્ય રાખેલી સંસ્થાઓમાં પણ પૈસા આપી શકાય છે.

19) 3) હલક અથવા તકસીર : કુરબાની કર્યા પછી હલક (માથાના સંપૂર્ણ વાળ કાઢી કાઢવા) અથવા તકસીર (hair cutting) કરાવો, ત્યાર પછી એહરામની યાદર ઉતારી સામાન્ય કપડાં પહેરી લો, હલક કરવું ઉત્તમ અને તકસીર કરવું ઠીક છે, અને બન્ને માંથી કંઈ પણ કરતી વખતે જમણી બાજુથી શરૂ કરવું.

20) 4) તવાફે ઇફાઝા અથવા સઇ : મિનાથી મક્કા જઇ તવાફે ઇફાઝા કરો, (આ તવાફ કરતી વખતે ઇઝતિબાઅ અને ર-મલ ન કરશો, કારણકે તે સાબિત નથી, ઉપરાંત સામાન્ય તવાફમાં ચક્કર લગાવ્યા પછી બે રકઅત સાબિત છે,

એટલા માટે તવાફે ઇફ્રાઝામાં પણ બે રકઅત પઢી લો) ઝમઝમ પી લો, અને થોડુંક પાણી માથા પર રેડો, પછી સફા અને મરવહની સહ કરો અને મક્કાથી મિના પરત આવી જાઓ.

નોંધ : આ કાર્યો આગળ-પાછળ કરવામાં કોઈ વાંધો નથી, ક્રમ છોડવાથી દમ (બકરો ઝબહ કરવો) જરૂરી નથી.

નોંધ : દસ તારીખે જમર-એ-કુબરાઅને કાંકરીઓ માર્યા પછી હાજી માટે એહરામની પાબંદીઓ ખતમ થઈ જશે, ફક્ત હાજી પોતાની પત્નિ સાથે સમાગમ નથી કરી શકતો, હા, તવાફે ઇફ્રાઝા અને સહ કર્યા પછી સમાગમ પણ થઈ શકશે. (શૈખ અલ્બાની રહ.) એક બીજી વાતના આધાર પર દસ તારીખના ચાર કાર્યો માંથી કોઈ બે કાર્યો કર્યા પછી જ એહરામ ઉતારી સામાન્ય કપડા પહેરી શકશે, અને બધા જ એટલે કે ચારેય કાર્યો કરી લીધા પછી પત્નિ સાથે સમાગમ પણ કરી શકશે. (શૈખ બિન બાઝ)

ધ્યાન ધરો ! ઉત્તમ એ છે કે બે કાર્યો કર્યા પછી જ એહરામ ઉતારી દો, જેથી વિવાદથી બચી શકાય, જો કોઈએ એક કાર્ય કર્યા પછી જ એહરામ ઉતારી દીધું હોય અથવા એહરામની પાબંદીઓ વિશે ખાતરી ન રાખી હોય તો કોઈ કફ્ફારો અથવા દમ આપવો જરૂરી નથી, કારણકે શૈખ

અલ્બાની રહ,ના કહેવા પ્રમાણે એહરામ ઉતારવા માટે (તહલ્લિલિ અવ્વલ : એહરામની પાબંદીઓથી મુક્તિ માટે) ચાર માંથી એક કાર્ય પૂરતું છે, જ્યારે પત્નિ સાથે સમાગમ કરવા માટે તો દરેક ની રાય (મંતવ્યા) એક જ છે કે ચાર કાર્યો કર્યા પછી જ સમાગમ કરી શકાશે. આ વાતમાં કોઈ વિવાદ નથી. નોંધ : આ બાબતે એક વાતનો ખાસ ખ્યાલ રાખવો જોઈએ કે દસ ઝિલ્ હિજ્જહ ના દિવસે કાંકરીઓ માર્યા પછી હાજી એહરામ ઉતારી સામાન્ય કપડાં પહેરી શકશે, પરંતુ જો રાત થઈ જાય અને તવાફે ઝિયારત ન કરી શકે તો આ સ્થિતિમાં ફરી એહરામ બાંધી તવાફે ઝિયારત કરશે અને ત્યાર પછી એહરામ ઉતારી સામાન્ય કપડાં પહેરી શકશે.

નોંધ : (જો કોઈ વ્યક્તિએ એહરામ મગરિબ પછી બીજી વાર ન બાંધ્યો, અને સામાન્ય કપડામાં જ તવાફે ઝિયારત કરી, તો કેટલાક આલિમોએ કહ્યું છે કે આ તવાફ ગણાઈ જશે, કારણકે એહરામ ફરી વખત બાંધવો ફરજિયાત નથી. (અલ્લાહ ખૂબ સારી રીતે જાણે છે.)

11, 12, 13 મિલ્ હિજ્જહ

21) તશ્રીક ના દિવસો (11,12,13, ઝિલ્ હિજ્જહ) ની રાત્રિઓ મિનામાં પસાર કરવી અને આ દિવસોમાં ઝવાલે આફતાબ

(એટલે કે સૂરજ બરાબર, વચ્ચે સીધો આવી જાય) પછી જમરહ અવ્લા અને જમરહ વુસ્તા અને જમરહ ઉકબહ ને ક્રમબદ્ધ કાંકરીઓ મારવી જોઇએ.

- 22) જમરહ અવ્લા અને જમરહ વુસ્તાને અવ્લાહુ અકબર કહી કાંકરીઓ માર્યા પછી કિબ્લા તરફ મોઢું કરી દુઆઓ માંગવી જોઇએ, પરંતુ જમરહ ઉકબહને કાંકરીઓ માર્યા પછી દુઆ માંગ્યા વગર જ પરત આવી જવું જોઇએ.

જે હાજીને ગણતરીમાં શંકા થઇ જાય, તો જે ગણતરી પર તેને ખાતરી હોય તે ગણતરીને માન્ય રાખી બાકીની ગણતરીને પૂરી કરે.

- 23) મિનામાં જ્યાં સુધી રોકાણ હોય ત્યાં સુધી જો શક્ય હોય તો દરરોજ મક્કા જઇ તવાફ કરો, (ફકત તવાફ કરો, સઇ ન કરો) ખીફ નામની મસ્જિદમાં જમાઅત સાથે નમાઝ પઢો, (આ મસ્જિદમાં સિત્તેર પયગંબરોએ નમાઝ પઢી છે) વધુમાં વધુ દુઆ, તહલીલ અને તકબીર, પ્રશંસા, તૌબા અને માફી માંગવાં પ્રયત્ન કરો.

- 24) 12 ઝિલ્ હિજ્જહના દિવસે મિનાથી પરત આવવા ઇચ્છતા હોય તો સૂર્યાસ્ત પહેલા જ મિનાથી આવતા રહો, જો સૂર્યાસ્ત થઇ જાય તો 13 ઝિલ્ હિજ્જહ ના દિવસે ઝવાલ પછી રમી કરી મિનાથી પાછું આવવું જોઇએ.

તવાફે વદાય

25) ઘરે પરત આવતા પહેલા, મક્કા પહોંચી તવાફે વદાય કરો.

(પ્રથમ વાત) કેટલાક હાજી હજ્જ પછી જિદ્દહ જાય છે, તે લોકોએ તવાફે વદાય કર્યા પછી જ જિદ્દહ જવું જોઈએ, પછી જ્યારે ઘરે જવું હોય તો તવાફે વદાય ફરી વખત કરી લે. (શૈખ અનીસુરે રહમાન આઝમી રહ.) (બીજી વાત) શૈખ વસીઉલ્લાહ અબ્બાસના કહેવા મુજબ જો કોઈ જિદ્દહ જઈ રહ્યો છે, અને નિશ્ચિતપણે મક્કા પાછા આવવાનું નક્કી હોય, તો તવાફે વદાય જિદ્દહથી પાછા ફર્યા પછી અને મક્કાથીએ નીકળતી વખતે કરશે, એટલે કે તવાફે વદાય માટે આ શરત છે કે તે મક્કાથી હજ્જ કરીને નીકળતી વખતે છેલ્લું અને વદાય કાર્ય હોય. ઇસ્લામિક શબ્દ પ્રમાણે તેને ન-ફર કહે છે, જેનો અર્થ થાય છે કે નિશ્ચિતપણે નીકળવું. (જિદ્દહ જવાને ન-ફર કહેવામાં નહીં આવે) નોંધ : હૈઝ અને નિફાસવાળી સ્ત્રીઓ તવાફે વદાય નહીં કરે, કારણકે તેમને આ તવાફમાં છુટ છે.

નોંધ : જો તવાફે ઝિયારત, ઘરે પરત ફરવાના થોડાંક સમય પહેલા કરે છે, તો તેમાં તવાફે વદાયની નિવ્યત પણ કરી શકાશે.

નોંધ: હજ્જ કબૂલ થવા માટે મદીનહ જવુ જરૂરી નથી અને શરત પણ નથી, જો કે હું આ વાત ઉપર પણ જોર આપુ છું કે હાજી મદીનહ પણ જાય, જેથી કરીને તે મદીનહ શરીફની મુલાકાત લઇ શકે અને ત્યાંના સવાબથી તે વંચિત ન રહી જાય, પરંતુ જે લોકો હજ્જ કબૂલ થવા માટે મદીનહ શરીફની મુલાકાતને ફરજિયાત સમજે છે, તેમની આ વિચારધારણા ખોટી અને કોઇ પુરાવા વગરની છે.

ઇન્ શાઅ અલ્લાહ આ રીતે કરવામાં આવતો હજ્જ, કુરઆન અને સુન્નતના તરીકા પર પૂર્ણ થશે.

મદીનહ મુનવ્વરહુનો પવિત્ર સફર

મસ્જિદે નબવીમાં એક નમાઝનો સવાબ એક હજાર નમાઝો બરાબરનો છે, અને મસ્જિદે હરામમાં એક નમાઝ પઢવાનો સવાબ એક લાખ નમાઝો બરાબર છે, એવી જ રીતે મસ્જિદે અકસામાં એક નમાઝ પઢવાનો સવાબ અઠીસો નમાઝ પઢવા બરાબર છે.

જો હાજી મદીનહનો સફરા કરવા ઇચ્છતા હોય, તો મસ્જિદે નબવીની મુલાકાતની નિયત કરે, જો કે ત્યાં પહોંચીને તેના માટે નીચે આપેલી મુલાકાતો યોગ્ય છે.

- 1) મસ્જિદે નબવીની મુલાકાત : મસ્જિદે નબવીમાં દુઆ પઢી દાખલ થવું જોઇએ, ત્યાર બાદ બે રકઅત

તહવ્યતુલ્ મસ્જિદ પઢવી જોઇએ, હા રિયાઝુલ્ જન્નહ (અલ્લાહના રસૂલના મિમ્બર અને ઘરની વચ્ચેનો ભાગ)માં બે રકઅત નફિલ પઢવી ઉત્તમ છે.

- 2) આપ સ.અ.વ.ની કબરની મુલાકાત : હાજી આપ સ.અ.વ.ની કબરની નજીક જાય , અત્યંત અદબ સાથે ઘેમા અવાજમાં સલામ કહી દરૂદ પઢે, ત્યાર પછી હાજી લોકોએ હઝરત અબૂબકર રઝી તથા ઉમર રઝી, ની કબર પાસે જઈ સલામ કહેવું જોઇએ.

મદીનહના કબ્રસ્તાનનું મૂળ નામ બકીઉ-લ્ ગરકદ છે, અને તેને જન્નતુલ્ બકીઅ કહેવાનો પુરાવો નથી મળ્યો, બકીઉ-લ્ ગરકદમાં દફન થયેલ દરેક લોકો જન્નતી છે, આ વાતનો કોઇ પુરાવો નથી.

- 3) બકીઉ-લ્ ગરકદની મુલાકાત : આ મદીનહનું કબ્રસ્તાન છે, હાજીએ ત્યાં જઈ દરેક સહાબા રઝી અને દરેક ઇમાનવાળાઓ માટે માફી તથા ઉચ્ચ દરજ્જા માટે દુઆ કરવી જોઇએ, અહીંયા કબ્રસ્તાનમાં પ્રવેશતી વખતે આ દુઆ પઢવી મુસ્તહબ (સારું) છે.

અસ્સલામુ અ-લયકુમ અહ-લદીયારિ, મિનલ્ મુઅમિનીન વલ્ મુસ્લિમીન વ ઇન્ના ઇન્ શાઅ અલ્લાહુ બિકુમ લાહિકુન્

(વ યરહમુલ્લાહુ-લ્- મુસ્તકદિમીન મિન્ના વલ્ મુસ્ત-અ-બિરીન) નસ્-અલુલ્લાહ લ-ના વ-લકુમુલ્ આફિય-હ.

4) ઉહદના શહીદોની મુલાકાત : હાજીએ ઉહદના શહીદોની કબર પાસે અને તેમના દરજ્જા માટે દુઆ કરવી જોઈએ, અહીંયા પણ બકીઉલ્ ગરકદ વાળી દુઆ પઢવી મુસ્તહબ છે.

5. મસ્જિદે કુબાની મુલાકાત :

હાજી વઝુ સાથે મસ્જિદે કુબા જાય અને ત્યાં બે રકઅત નફિલ નમાઝ પઢે, જેનો સવાબ એક ઉમરહ બરાબર છે.

નોંધ : શનિવારના દિવસે મસ્જિદે કુબા જવું અલ્લાહના રસૂલની આદત હતી, એટલા માટે હાજી શનિવારના દિવસે જતો હોય તો આ સુન્નતનો પણ સવાબ મળશે. ઇન્ શાઅ અલ્લાહ મદીનહમાં રોકાતી વખતે મસ્જિદે નબવીમાં ચાળીસ નમાઝો ફરજિયાત સમજી પઢવી, કોઈ પણ સહીહ હદીષથી સાબિત નથી, અને ન તો સહાબા કિરામ રઝીએ આ પ્રમાણે કર્યું છે, પરંતુ જેટલી પણ નમાઝો પઢવાનો સમય મળે, તો પઢવા ઉત્તમ છે, ધ્યાન રાખજો ! આ નમાઝોનો હજ્જ અને ઉમરહ સાથે કંઈ પણ સંબંધ નથી, આ વિશે દર્શાવવામાં આવતી હદીષ કમઝોર છે, જ્યારે કે કમઝોર હદીષ કરતાં સહીહ હદીષ આપણી પાસે હાજર છે,

જેમાં કોઈ પણ જગ્યા અથવા સ્થાનનું કોઈ મહત્વ નથી, અને તેમાં ચાળીસ નમાઝો ના બદલો ચાળીસ દિવસનું વર્ણન છે, હદીષ આ પ્રમાણે છે: "જેણે ચાળીસ દિવસની દરેક નમાઝ જમાઅત સાથે તેમજ પ્રથમ તકબીર સાથે પઢી, તેના માટે બે પ્રકારનો છુટકારો લખવામાં આવે છે. 1. જહન્નમની આગથી 2. નિફાકથી (એટલે કે ઢોંગી ન હોવાની સાબિતી)."

ઉજા અને ઉમરુ માટેની સંપૂર્ણ દુઆઓ

ગુરુત્વાતી ગ્રજાતી	
	احرام باندھنے کی نیت
	એહરામ બાંધવા માટેની નિયત: હે અલ્લાહ ! હું ઉમરહ માટે હાજર છું. હે અલ્લાહ ! હું હજ્જ માટે હાજર છું.
	نیت کے وقت یہ دعا بھی پڑھ لیں
	નિયત કરતી વખતે આ દુઆ પણ પઢી લો
	હે અલ્લાહ ! હજ્જ કરવાનો હેતુ ન તો દેખાડો કરવો છે અને ન તો નામચીન થવું છે.
	تلمیہ تلویہ
	હું હાજર છું એ અલ્લાહ ! હું તારી પાસે હાજર છું, હું હાજર છું, તારો કોઈ ભાગીદાર નથી, દરેક પ્રકારની પ્રશંસા તારા જ માટે છે, અને દરેક નેઅમત તારા જ તરફથી છે, સમગ્ર સૃષ્ટિમાં તારી જ બાદશાહી છે, તું એકલો છે, તારો કોઈ ભાગીદાર નથી.
	کعبہ دیکھ کر یہ دعا پڑھے
	કઅબાને જોઈ આ દુઆપઢો.
	હે અલ્લાહ ! તું સંપૂર્ણ સલામતીવાળો છે, અને તારા તરફથી જ સલામતી છે, હે મારા પાલનહાર ! શરીર

	અને પ્રાણની સલામતી સાથે અમને જીવવાની તૌફીક આપ.
	مسجد (کعبۃ اللہ) میں داخل ہوتے وقت کی دعا મસ્જિદ (કઅબતુલ્લાહમાં દાખલ થવાની દુઆ)
	(હું પ્રભુત્વશાળી અલ્લાહ, તેની કૃપાળુ હસ્તી અને તેની શક્તિ અને શાનના આધારે ધુતકારેલા શૈતાનથી શરણ માંગુ છું.
	(અલ્લાહના નામથી અને પયગંબર ઉપર સલામ પઢતા મસ્જિદમાં દાખલ થાઉં છું, હે અલ્લાહ ! મારા ગુના માફ કરી દે, અને મારા માટે પોતાની કૃપાના દ્વાર ખોલી દે.)
	مسجد (کعبۃ اللہ) میں نکلنے وقت کی دعا મસ્જિદ (કઅબતુલ્લાહમાં નીકળતી વખતે પઢવાની દુઆ)
	(અલ્લાહના નામથી અને પયગંબર ઉપર સલામ પઢતા મસ્જિદમાં દાખલ થાવ છું, હે અલ્લાહ ! મારા ગુના માફ કરી દે, અને મારા માટે પોતાની મહેરબાનીના દ્વાર ખોલી દે.
	حجر اسود کو چھوتے ہوئے یا اشارہ کرتے وقت

	હજરે અસ્વદને સ્પર્શ અથવા ઇશારો કરતી વખતે પઢવાની દુઆ
	શરૂ અલ્લાહના નામથી, અલ્લાહ સૌથી મોટો છે.
	رکن یمانی اور حجر اسود کے درمیان پڑھی جانے والی دعا રૂકને યમાની અને હજરે અસ્વદની વચ્ચે પઢવામાં આવતી દુઆ)
	હે અમારા પાલનહાર ! અમને દુનિયામાં સત્કાર્ય (કરવાની તૌફીક) આપ અને આખિરતમાં પણ ભલાઇ આપ અને અમને જહન્નમના અઝાબથી બચાવ.
	صفایہ پائے پر چڑھتے ہوئے یہ دعا پڑھے સફા પર્વત ઉપર ચઢતી વખતે આ દુઆ પઢવી
	(યાદ રાખો, સફા અને મરવહ અલ્લાહ તઆલાની નિશાનીઓ માંથી બે નિશાનીઓ છે, તો જે કોઇ કાબાનો હજ્જ અથવા ઉમરહ કરે તો તેણે તે બન્ને નો તવાફ કરવામાં કોઇ ગુનો નથી, અને જેણે વધારે નેકી કરી તો અલ્લાહ કદર કરવાવાળો અને ખૂબ જ જાણનાર છે.
	پھر یہ الفاظ کہے ત્યાર પછી આ શબ્દો કહો

	હું તેનાથી જ શરૂ કરું છું, જેને અલ્લાહ તઆલાએ શરૂ કર્યું.
	<p style="text-align: right;">صفا پہاڑ پر چڑھتے ہوئے یہ دعا پڑھے</p> <p>સફા પર્વત ઉપર ચઢી કિબ્લા તરફ મોઢું કરી, ત્રણ વાર આ શબ્દો કહો :</p>
	<p>(અલ્લાહ સિવાય કોઈ સાચો પૂજ્ય નથી, તે એકલો જ છે, તેનો કોઈ ભાગીદાર નથી, બાદશાહી તેની જ છે, દરેક પ્રકારની પ્રશંસા તેના માટે જ છે, તે દરેક વસ્તુ પર શક્તિ ધરાવે છે, તેના સિવાય કોઈ સાચો પૂજ્ય નથી, તે એકલો જ છે તે એકલી હસ્તીએ આપેલું વચન પુરું કર્યું, તેને માનનારા બંદા (મુહમ્મદ સ.અ.વ.)ની મદદ કરી, અને તેના દીનનો વિરોધ કરનારા લોકોને તેણે પોતે જ હાર આપી.</p>
	<p style="text-align: right;">سچی کے دوران یہ دعا پڑھے</p> <p>સચ કરતી વખતે આ દુઆ પઢો.</p>
	<p>મારા પાલનહાર ! મને માફ કર, મારા પર દયા કર, કારણકે તું સૌથી વધારે ઇઝતદાર અને દયા કરનાર છે.</p>

	અસ્માઉલ્ દુસ્ના اسماء الحسنی
1	ઘણો મહેરબાન
2	ખૂબ જ દયાળુ
3	બાદશાહ
4	અત્યંત પવિત્ર
5	સલામત રાખનાર, ખામીથી મુક્ત
6	શાંતિ આપનાર
7	દેખરેખ રાખનાર, પ્રભુત્વ ધરાવનાર
8	પ્રભુત્વ ધરાવનાર
9	મજબુત પકડ રાખનાર, જબરદસ્ત
10	મોટાઇ વાળો
11	સર્જનહાર
12	અસ્તિત્વમાં લાવનાર
13	ચહેરો બનાવનાર
14	સર્વ પ્રથમ

15	સૌથી અંતિમ
16	સર્વોચ્ચ
17	બાતિન
18	સાંભળનાર
19	જોવાવાળો
20	માલિક અને મદદ કરનાર
21	ઘણો જ મદદગાર
22	દરગુજર કરનાર, માફ કરનાર
23	કુદરતવાળો
24	બારીકથી બારીક ખબર રાખનાર, ભલાઈ કરનાર
25	સર્વજ્ઞાની
26	એકલો
27	ખુબસુરત
28	હયા કરનાર
29	પરદો કરનાર
30	સૌથી મહાન
31	ઉચ્ચ
32	એક
33	પ્રભાવશાળી
34	સાચો

35	સ્પષ્ટ કરનાર
36	તાકાતવાળો
37	જબરદસ્ત
38	હંમેશા માટે જીવિત
39	જે પોતે કાયમ છે અને બીજાને કાયમ રાખ્યા છે
40	ઉચ્ચ
41	મહાનતાવાળો
42	કદર કરવાવાળો
43	વિનમ્ર
44	વિશાળ
45	સર્વજ્ઞાની
46	ખૂબ જ તૌબા કબૂલ કરનાર
47	અત્યંત હિકમતવાળો
48	બેનિયાઝ
49	કૃપાળુ
50	એકલો
51	બેનિયાઝ
52	નજીક
53	કબૂલ કરનાર, જવાબ આપનાર

54	માફ કરનાર
55	મોહબ્બત કરનાર
56	નજીક, મદદ કરનાર
57	પ્રશંસાવાળો
58	રક્ષણ કરનાર
59	ખૂબ જ શાનવાળો
60	બંધ ખોલવાવાળો, સુધારનાર
61	સાક્ષી
62	આગળ કરનાર
63	પાછળ રાખનાર
64	બાદશાહ
65	શક્તિશાળી
66	મૂલ્યાંકન કરનાર
67	તંગ રોજી આપનાર
68	પુષ્કળ આપનાર
69	રોજી આપનાર
70	પ્રભુત્વશાળી, જબરદસ્ત

71	બદલો આપનાર
72	કદરદાન
73	નવાઝનાર
74	કુદરત રાખનાર
75	સર્જનહાર
76	માલિક
77	રોજી આપનાર, દાતા
78	કારસાઝ
79	દેખરેખ રાખનાર
80	ઉપકાર કરનાર
81	દેખરેખ રાખનાર, હિસાબ લેવાવાળો, પૂરતો
82	તંદુરસ્તી આપનાર
83	નમ્રતા કરનાર
84	આપનાર, દાતા
85	સૌને ખોરાક આપનાર
86	સરદાર

87	પવિત્ર
88	નિર્ણય કરનાર
89	ખૂબ જ આપનાર, ઇઝ્ઝતદાર
90	ખૂબ જ દયા કરનાર, ખૂબ જ ઉપકાર કરનાર

www.abmqurannotes.com | www.askislampedia.com | www.askmadani.com

Shaikh Arshad Basheer Umari Madani

Hafiz, Alim, Fazil (Madina University, K.S.A), M.B.A.;

Founder & Director of AskIslamPedia.com

Chairman: Ocean The ABM School, Hyderabad, TS, INDIA.

+91 92906 21633 (WhatsApp only)